



# ኅብረተሰብ ሳይንስ

ፖሊስ ክፍል

የተማሪ መረጃ

አዘጋጅ:-

መኰሪያ ፈበቀ

አርታክ:-

ወንድ ተክለመድህን

ገምጋሚዎች:-

ዘላለም አሳጋው

ዘረሁን ጌታቸው

ይታገሱ አጥናፉ



የኢትዮጵያ ፌዴራላዊ ዲሞክራሲያዊ ሪፑብሊክ  
ትምህርት ሚኒስቴር

AL GHURAIR  
PRINTING AND PUBLISHING LLC

# ምስጢር

የዚህ መጽሐፍ ዲዛይን ህትመትና ስርጭት ማከናወኛ ገንዘብ የተገኘው በአጠቃላይ የትምህርት ጥራት ማሻሻያ ንግድ (GEQIP) አማካኝነት ነው። የንግድነት ዋና ዓላማ በአገሪቱ በሚገኙ የመንግስት ትምህርት ቤቶች ከ1ኛ-12ኛ ክፍሎች የሚሰጠውን የትምህርት ጥራት ማሻሻል ነው።

የኢትዮጵያ ፌዴራላዊ ዲሞክራሲያዊ ሪፐብሊክ መንግስት ለGEQIP የዋለውን ገንዘብ ያገኘው በብድር/በእርዳታ ሲሆን ብድሩን/ እርዳታውን የሰጡት ዓለምአቀፍ የልማት ማህበራት (IDA)፣ ፋስት ትራክ ኢንሼትቭ ካታሊቲክ ፈንድ (FTI CF) እና ሌሎችም የልማት አጋሮች ማለት የፈንላንድ፣ የኢጣሊያ የልማት ማህበር፣ የኔዘርላንድስ የታላቋ ብሪታኒያ የእርዳታ ድርጅት አለምአቀፍ የልማት ዋና ክፍል (DFID) ናቸው።

ሁሉንም በዝርዝር መጥቀስ የማይቻል በርካታ ግለሰቦችና ድርጅቶች ይህ የተማሪ መጽሀፍና የመምህር መምሪያ እውን እንዲሆኑ ያልተቆጠበ ድጋፍቸውን ሰጥተዋል። በዚህም ትምህርት ሚኒስቴር ምስጋናውን ያቀርባል።

© በኢትዮጵያ ፌዴራላዊ ዲሞክራሲያዊ ሪፐብሊክ የትምህርት ሚኒስቴር

1ኛ እትም፣ 2003 ዓ.ም

ISBN 978-999-44-2-086-5

**የአል-ጉሬር አታሚና አሳታሚ ድርጅት**

**የፖ.ሊቁጥር 5613**

**ዱባይ፣**

**የተባበሩት የአረብ ኤሚሬት**

**ከኩራዝ ኢንተርናሽናል አሳታሚ ኃ/የተ/የግ/ማህበር**

**የፖ.ሊቁጥር 100767**

**አዲስ አበባ**

**ኢትዮጵያ**

ጋር በመተባበር ይህን መጽሐፍ ለኢ.ፌ.ዴ.ሪ የትምህርት ሚኒስቴር አዘጋጅተው አትመው፣ አስራጭተዋል።

ሁሉም የህትመት መብቶች ተከብረዋል።

የዚህን መጽሐፍ ክፍል በተለያዩ መሳሪያዎች ያለባለቤቱ የቅድሚያ ፈቃድ እንደገና ማሳተም፣ ማስራጨት፣ ማከማቸትና መልሶ መጠቀም እንደማይቻል የኢ.ፌ.ዴ.ሪ የፌዴራል ነጋሪት ጋዜጣ አዋጅ ቁጥር 410/2004 የኮፒራይትና የተዛማጅ መብቶች ጥበቃ አዋጅ 10ኛ አመት ቁጥር 55 አዲስ አበባ ጁላይ 19, 2004 ይከለክላል።

የስዕሎችን የኮፒ ራይት መብቶች ለማክበር በተቻለን መጠን የሚፈለግብንን ጥረት ሁሉ አድርገናል። ሳናውቅ በስህተት ሳንጠቅሳቸው የተዘለሉ ካሉ በቅድሚያ ይቅርታ እየጠየቅን በሚቀጥሉት ህትመቶች አስፈላጊውን እውቅና እንደምንሰጥ ለመግለጽ እንወዳለን።

**ምዕራፍ ስንድ፡- በአፍሪካ ውስጥ መኖር**

|                                                  |    |
|--------------------------------------------------|----|
| 1.1 የአፍሪካ የቆዳ ስፋት፣ ቅርጽና መገኛ .....                | 1  |
| 1.2 ኬንትሮስና ኬክሮስ .....                            | 7  |
| 1.3 የአፍሪካ ዋና ዋና ቋንቋዎች ቤተሰቦች እና ሥርጭታቸው .....      | 13 |
| 1.4 ጥንታዊ የአፍሪካ ሥልጣኔ በግብጽና በካርቱኛ .....            | 15 |
| 1.5 የቅድመ ቅኝ ግዛት ዘመን ሀገሮች .....                   | 18 |
| 1.6 የሲራራ ንግድ የኢትዮጵያ ሕዝቦችን ለማገናኘት የነበረው ፋይዳ ..... | 21 |
| 1.7 የህዝብ ስርጭትና አሰፋፈር .....                       | 24 |
| 1.8 የአፍሪካ ሕዝብ አኗኗር .....                         | 30 |
| 1.9 የሕዝብ ሥርጭትን፣ አሠፋፈርንና አኗኗርን የሚወስኑ ነገሮች .....   | 35 |
| ቀልፍ ቃላት .....                                    | 43 |
| ማጠቃለያ .....                                      | 44 |
| የክስሳ ጥያቄዎች .....                                 | 45 |
| ፍተሻ.....                                         | 47 |

**ምዕራፍ ሁለት፡- የመሬት ሽወቃቀር**

|                                  |    |
|----------------------------------|----|
| 2.1 ከካርታ ላይ መረጃ መፈለግና መጠቀም ..... | 48 |
| 2.2 የመሬት ንጣፍ .....               | 56 |
| 2.3 የአለት ዓይነቶችና አፈጣጠር .....      | 59 |
| ቀልፍ ቃላት .....                    | 64 |
| ማጠቃለያ .....                      | 65 |
| የክስሳ ጥያቄዎች .....                 | 66 |
| ፍተሻ.....                         | 68 |

## **ምዕራፍ ሦስት፡- ሥርዓተ-ምኅዳር እና ተጽእኖ የሚያሳድሩበት ነገሮች**

|                                                  |           |
|--------------------------------------------------|-----------|
| <b>3.1 የተፈጥሮ ሀብቶች .....</b>                      | <b>69</b> |
| <b>3.1.1 የተፈጥሮ እጽዋትና የዱር እንስሳት .....</b>         | <b>69</b> |
| <b>3.1.2 ውሃ፣ አፈርና አየር .....</b>                  | <b>78</b> |
| <b>3.2 የተፈጥሮ ሀብትን ለመንከባከብ የሚወሰዱ እርምጃዎች .....</b> | <b>86</b> |
| ቁልፍ ቃላት .....                                    | 91        |
| ማጠቃለያ .....                                      | 92        |
| የክስሳ ጥያቄዎች .....                                 | 93        |
| ፍተሻ.....                                         | 95        |

## **ምዕራፍ ስራት፡- ሕዝባዊ ጉዳዮች**

|                                                |            |
|------------------------------------------------|------------|
| <b>4.1 ሕዝብ ነክ ጉዳዮች .....</b>                   | <b>96</b>  |
| <b>4.2 የመብትና የደኅንነት ጉዳይ .....</b>              | <b>103</b> |
| <b>4.2.1 የሕጻናት መብት ጥሰትን መዋጋት .....</b>         | <b>103</b> |
| <b>4.2.2 በአፍሪካ የሚታይ የመልካም አስተዳደር እጦት .....</b> | <b>107</b> |
| <b>4.3 የአጋርነት መርሐ ግብር .....</b>                | <b>110</b> |
| ቁልፍ ቃላት .....                                  | 118        |
| ማጠቃለያ .....                                    | 119        |
| የክስሳ ጥያቄዎች .....                               | 120        |
| ፍተሻ.....                                       | 122        |